

# **Badische Landesbibliothek Karlsruhe**

**Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe**

## **Opera**

P. 1-3 nebst Inventarium

**Gerson, Jean**

**[Straßburg], 1488**

Tractatus de nuptijs ecclesie etc.

[urn:nbn:de:bsz:31-300759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300759)

generali constanti. concilio. p. dñm cancellari  
um ecclesie parisiensis Anno dñi. Decccc  
xxij. die dñica. xxij. Januarij qua die fuit  
festum beatissimi patris Anthonij

**Tractatus eiusde**

in quo soluit questiones in pcedenti simo/  
ne motas et tunc breuitate tempis vigen/  
te non solutas.

**P**roprie facte sunt in chana ga  
lilee et erat mater Jesu ibi et  
Alis et tu nobiscum pia  
mater Jesu / quis te petente  
ministratur nobis hodie Vi  
num sapientie salutaris sancte qz deuotio /  
nis qd vt fiat te salutamus dicentes aue  
Nuptie et. Sup quadruplici themate hu  
ius deductione coram scra constanti. syno /  
do tenuimus alias modū non dialogi so  
lius sed teralogi quemadmodū quattuor  
esse filias sacre sapientie eo tunc notatum  
est quoz nomina et officia duplex. hoc opa  
mentū pandit. **A**sa gesta docet qd credas  
allegoria. **D**oralis quid agas / quo redas  
anagogia. Porro subintroduca est studi  
fitas speculatrix ancilla sapientie non in /  
dustria que multas ab his sororibus que  
stiones sup nuptijs hodiernis / ab allego  
ria scipue potuerat **E**t quando de gloriosis  
simo anachoritam Anthonio cui tunc  
celebris erat dies exorsit deuotio verbum  
fidei / qm insup breuitas amor plurima tā  
dictata linquere iussit. repetit sepe et multū  
eadem studiositas auida sciendi quatinus  
in medium pdeant omisa. hinc moze ge  
rere pgnatit familiaritas secū velut a puero  
traducta / **E**rat autem sextuplex ad alle  
goriam studiositatis questio **P**rima qui  
bus adornata est dotibz eccia sponsa a xpo  
sponso suo / **A**ltera qualis est habitudo cri  
sti sponsi ad ecciam sponsam. **R**ursus vice  
uerfa qualis est habitudo sponse huius ad  
sponsū suū et ad eius vicariū quem ap  
pellamus summū pontificem. **A**mplius  
quarto qualiter et qz vtiliter deus carnale  
coniugium voluit huius spūalis signū eē.  
**S**ubinde quo pacto materialis eccia spi  
rituale significat sic vt mutuas sibi laudes  
et noia cōiect. **D**emū sexto quibz modis et  
locis sacre scripture figuratur he nuptie cri  
sti et ecclesie. **E**t quidem allegoria tradi  
dit dōratam ecclesiam a xpo vini bonitate

quod vinum est non materiale qd multuz  
potatum sicut loquitur sapiens irritatiōez  
erum et ruinas multas facit et in nouissi  
mo mordebit vt coluber a quo opposuit sapi  
ens abstinere carnem suam vt animū suū  
transferret ad sapientiam **V**inum igitur ta  
le sed electissimum spūale et theologicū itel  
ligimus / prius optimum iocūdistimū et sa  
natiuum quod sensit semiuuus a samari  
tano curatus / hoc est vinum sacre scriptu  
re recreans viuificans atqz lenificās cor ho  
minis mira iocunditate spūs. si fuerit in so  
brietate potatum iuxta monitiōez aposto  
li **N**on plus sate qz oportet sate / sed sate  
re ad sobrietatem que sobrietas est humi  
litas. **D**efecerat olim vinum istud i nu  
ptijs quas ab Abel iusto imo et ab Adam  
deus ppositum voluntatis sue disposu  
erat celebrare. ita vt iure dici posset vinum  
non habent / habebant nec negamus pau  
cissim i admodū vinum istud sapientie sa  
lutaris. **S**ed quid inter tot et tantos illud  
erat / potabant passim plurimi vinum pre  
stitutionis de aureo calice babilonis quo  
meretrix illa magna vanitas secularis in a  
pocalipsi inebriabat reges terre **D**e quo a  
pud moysen fel inquit draconum vinū eo  
rum et venenum aspidum insanabile. **E**t  
antea vna eoz vna fellis / et botrus amaris  
simus. **V**inū istud si nescis est sapie terre  
ne animalis et diabolice mixtum erroribus  
impijs / heresibus et blasphemijs quasi to  
tidem reptilibus venenatis. cuius toxica /  
ta fer non est exinanita bibent et eo omēs  
peccatores terre. **A**uero dum aduenit xps  
cum discipulis suis ad mysticas eccie nup  
tias / dum affuit ibi mater Jesu que illumi  
nata vel illuminatrix interpretatur ppinatus  
est vinum bonuz sapie que de sursum est p  
reuelatiōem habitum qd reseruatū est vs  
qz adhuc. i. dum aduenit plenitudo tempo  
ris quando gratia et veritas p Jesum xpi  
stum facta est / quando pterea tristicie et tri  
bulationis aquam conuertit in vinum le  
ticie spūalis **A**udi quomō. **S**ed quia in  
quit hec locutus sum vobis tristicia imple  
uit eoz vestrum / ecce ydrias plenas aqz vs  
qz ad summū. **S**equitur admiranda con  
uersio dum subiungit **S**ed tristicia vestra  
conuertetur in gaudium / hoc antea pdixit  
rat ipse dum ait. **B**eati qui lugent quoniaz  
ipi consolabuntur. **H**ic autem luctu has  
lacrimas inducit vinum sacre sapientie cō

punctuum/ eo q̄ in multa sapientia multa sit indignatio ait *Ecclesiastes*/ et qui addit sapientiam/ addit et laborem *Ostendit* quippe sapientia et sapere facit quæ admodum nascimur natura filij ire/ filij mortis eterne/ nescientes introitum et exitum nostrum quia nemo scit an amore vel odio dignus sit in hac valle lacrimarum/ quantumcunq̄ ascensionem disposuerit in corde suo *Utrum* sunt hec abscondita a sapientibus et prudentibus huius seculi propterea ducunt in bonis dicitur suo/ querunt hic consolationem suam/ id sequitur/ quod est omnium pessimum atq̄ miserimum transferunt in affectum cordis/ dum dulcescit iam in eis acerbissimum iniquitatis vinum doctrina bibunt erroneas impias et blasphemias pro veris quibus aque furtive hereticorum dulciores sunt/ et panis absconditus qui se palam prodere non audeat suauior. **¶** Nunquid istud est vinum super cuius defectu coque sta es o misericordissima mater *Ihesu*/ dicens et insinuans/ vinum non habuit. non vitis/ sed postulabas vinum aliud pro nuptiis christi filij tui et ecclesie/ vinum sacre scripture vinum theologicum/ quod ab initio propinavit ecclesie sue filius tuus frater et sponsus. **¶** Sed ecce pro ebrietas vinum istud euangelice doctrine merum/ factum est quasi plenum mictro/ multiplici mictione. *Miscet* auaricia turbidam et scensam aquam sapientie terrene quam exquisierunt filij *Agar* secundum traditiones hominum *Hec* est ardens cautela et astucia conquirendi diuitias accumulando sibi densum lutum/ in auro et argento/ iure vel iniuria/ sibi seruientibus ei dolis fraudibus/ periurijs/ usura/ symoniaca et prauitate *Hanc* aquam quæ biberit sitiet iterum vehementius quidem et acius *Causat* enim ydropicam sitim auaricia apud quam profecto quo plus sit potest plus sitiuntur aque. **¶** *Miscet* luxuria sedam bituminosam atq̄ sulphuream aquam sapientie animalis que est ardens astucia pertingendi ad illecebrosas carnis voluptates non extinguentes sed augentes sitibundam carnis pruriginem sicut dicitur *Lucanus* **¶** Propinat et miscet superbia aquam sapientie diabolice/ que est curiosa libido cognoscendi subtilia/ sed inutilia/ superuacua sed nocua quoniam inflat ea/

lis scientia violento potu suo generat et torsiones. et enecat corda superborum/ hinc et cogitatio magicarum artium/ hinc adiutio et defensio nouarum peregrinarum et doctrinarum. Quo contra vinum sacre scripture liberat a curis/ ideo liber dici potest. Purissimum est mundans ab inquinamentis sobrium est suppressens omnem superbiam mentis dum in obsequium fidei omnem capriuat intellectum. De quo vino terminetur sub consideratione triplici questionis primum solutio.

### Prima consideratio

**In** mysticis christi et ecclesie nuptiis debet vinum theologicum tanquam optimus atque salubriter inebrians anteponi. Ratio/ nem dat archiditriclinus in euangelio/ ut eum inebriati fuerint non curent neque querat id quod deterius est/ contenti suauissimo prioris vini gustu/ quod sanar/ quod lenificat/ quod in consolationem etiam amara conuertit. *Iusticie* enim domini recte lenificantes corda. *Senserat* hoc sapiens qui ait. *Nihil* est dulcius quam respicere in mandatis domini/ hinc est illa propheta exclamatio quam dulcia faucibus meis super mel oris meo. *Duo* circa bibite amici clamat sapientia et inebriamini carissimi *Obediunt* rat anima que gloriabunda dicebat in epithalamio sponsi et sponse. *Introduxit* meretrix in cellam vinariam/ et propheta. *Calix* meus inebrians quam preclarus est/ *Hinc* dicitur vinum est illud ecclesiasticum in persona fidelium/ bibamus sobriam ebrietatem spiritus ritus. *Biberat* hanc ebrietatem petrus in monte qui factus est inde nesciens quid diceret. *Bibebant* hanc apostoli die penthecostes in taberna cenaculi grandis/ et strati/ dum supabundantissimo perfusi sunt vino supernaturalis sapientie/ omnem edocti veritatem salutarem *Sed* stulta gens multo madere deputat/ quos spiritus replentur *Vis* scire quantum in umbra figuratiter docuerit *Moyse* proponendum esse vinum de calogi/ quod est vinum fidei/ custodite inquit mandata domini dei vestri que precipio vobis. *Sequitur* hec est eius veritas sapientia et intellectus coram populis ut audientes vniuersa precepta hec dicant *En* populus sapiens et intelligens/ gens magna

predicare quidem et diuina voce fert vnus  
in quodam generali concilio respondisse/  
dum querebantur constitutiones noue sic/  
ri. Quid sibi vult inquit constitutionum ra-  
lis multiplicatio crucibus imponenda fi-  
delium euangelio nec cognito nec obfua-  
to/sciatur in pmissis et seruetur euangelium.  
Quid sonat aliud obsecro dictum tale q̄  
istud. omnis homo p̄mum bonum vinum  
ponit/ vere sic est/ sic agere conuenit eccle-  
sie synodaliter congregate. **D**icit aliq̄s  
reprobos ergo decretales et decreta summo  
rum pontificum constitutiones synodales  
diocesanorum/ et ita ita derelinquit. Non  
reprobo fateor/ scio dictum esse per christū  
qui vos audit/ me audit. scio legem euāge-  
licam stabilitam. Insuper naturalibus prin-  
cipijs et in regulis vniuersalibus reliquit/  
se p̄iculariū agibiliū determinationes apo-  
stolis et discipulis suisq̄ successoribus. Hūc  
vero qualis insania est deserere legerem regis  
deserere fontem vini sapientie salutaris vt  
stabilitur p̄mictis lex subditorum et ante  
ministratur/ non dicam vinum qualecūq̄  
sed aqua sapientie animalis et terrene. An-  
de sit plerūq̄ irritū mādatum dei p̄ se cō-  
formans christus ysaie verbis phariseos  
arguebat. Inuenies apud eos qui nomen  
sibi religionis appropriarunt/ plus punis-  
ri transgressiones humane constitutionis  
facis frivole super delatione vestis huius  
vel illius super visu cibi talis aut talis q̄ si  
blasphemando quis deum negauerit deie-  
rauerit violauerit sabbata eius et vniuersa  
decologi precepta. Quid vero de prelatiis  
sentire debeas/ curias suas intra sinodalia  
concilia lites/ punitiōes excoīones re do-  
cebunt. Quid q̄ fastidiunt vinum istud sa-  
crescripture conquisitores huius seculi/ q̄  
niam animalis homo non percipit que dei  
sunt/ stulticia em̄ est illi/ et sicut gustato spi-  
ritu desipit caro sic carne gustata d̄sipit spi-  
ritus et fit velut in occasu lumiose verita-  
tis. quoniam p̄terea tumens p̄ arrogantia  
animus dedignatur captiuare intellectum  
p̄rium in obsequium fidei. quia rursus vi-  
deri refugit quasi discipulus sub magiste-  
rio theologorū quos ideo despicit/ ne dum  
ignorare conscius est que sciunt/ ipse min⁹  
sapiens appareat in oculis suis vel alienis  
ita q̄ in theologie contemptū suam igno-  
rantiam consolantur.

### Consideratio secunda

**I**n nuptijs crescentis ecclesie dū vi-  
num sacre scripture seu theologicum p̄ia-  
batur discumbentibus principibus talijs  
ab arbitriis qui fuerunt doctores the-  
ologici/ tunc ecclesia dotata fuit ampla tē-  
poralitate sic formidandum ē ex contem-  
ptu vini huius/ ne tollantur aut notabili-  
terminantur dotes huiusmodi tempora-  
les ab eadem ecclesia

### Consideratio tertia

**I**n nuptijs ecclesie nunq̄ deesse poterit  
vinum theologicum q̄ est vinū fidei vsq̄  
ad consumationem seculi/ poterit tñ ap̄d pl̄-  
mos discumbentū et ministrantū i hīs nup-  
tjs veri vinū vel istud incoīeptum vel  
in nauseam vel in morbos varios i insani-  
am et in mortem. **H**as consideratiōnes  
vt i predicto sermōe latius exponerem nec

## De nuptiis

obmitterem purgebat zelus domus dei/zelus fidei/zelus presentis concilii/zelus professionis theoloice/q̄ videbatur tanq̄ potens crapulatus a vino nil metuens/sz obuia queq; vicia vel errata persequi nitens.

**S**obrietas vero moderatrix expectetur aut tempus aliud locus alter et actus/meli<sup>9</sup> est nichil q̄ pro rei magnitudine pauca dicere. **D**ulcis autem dicendis vt vides hora non suppetit/simul obseruandum est illud salustij a hieronimo comemoratum/frustra nisi/neque aliud se fatigando qua odium querere extreme dementie est. **Q**uo contra zelus in spiritu uehementi neque tardandum esse/neque dissimulandum sed importune et oportune ingerendam etiam nolentibus esse doctrine veritatem. **L**iberet animam suam quisquis est inductus predicator aut doctor in cathedra non pestilentie sed religionis cristiane. **Q**uid michi detractiones quid odia? quid irrisiones? quid ludibria quid persecutiones? felix mors quam veritas pepererit. **P**arcius ista/respondit sobrietas/memineris casuum petri thome et aliorum sine numero / q̄z primus ad cristum/ **E**tiam si oportuerit me tecum mori no te negabo/alter ad coapostolos eamus et moriamur cum eo. **P**uras q̄ in cella vinariam introduxerit te rex vide q̄ ordia uerit in te caritatez secundu sniam. **I**taque **I**taq; q̄ se existimat stare videat ne cadat.

**V**ix tandem isto alioq; plurimo sermone conpescuit tunc sobrietas zelus feruidu non vt pacem erroribus daret/absit/sz bellum quereret eo capitalius et efficacius q̄ moderatius tempora cospicit psonas et loca. ita quidem necesse est vt interim errores et vitia quos tollere nequit zelus a domo dei. toleret et gemat miserans eccie vicem horridam si in nuptiis eius p̄inare uinu bonum fidei conuiuiis symbolice conuenientibus vel non vocat vel non licet vel no expedit dum illud non pdesse sed obesse comperit eo q̄ pars non exigua uinuz istud optimum aut euz abominatione reicit nec bibit aut bibitum mor euomit cum nausea aut forte retentum uisceribus illud in felle um virus uertit. **C**ausantibus hoc ira furore odio dissimulatione tanq̄ humoribus no / r̄is quibus infectus est spiritus bibentis.

**P**orro studiositas speculatrix bitrodna ta t̄ p formadis q̄oib<sup>9</sup> pmissis/postulare videbatur in ipa meditatione mea dissolu

tionem earum/confestans nihil illic esse modicac acrimonie nihil odiose vel amare ueritatis. **C**onsentiens allegoria/accipe inquit p scda questione. primo q̄ sponsus ecclesie christus deus ipam se dignam no inuenit sed effecit. qz non ex operibus iusticie que fecimus nos sed fm miam suaz salu uos nos fecit et prior dilexit nos vt qui gloriatur in domino gloriatur seruicus ei euz timore et exultans cum tremore. **A**ccipe p̄ secudo q̄ sponsus ecclesie **J**esus recedens ex hoc mundo. non ita dereliquit ea sicut nec matrem ppriam dum uiuere qui habeat custodem continuu saltem seipius principaliter et ministerialiter pillos quibus dixit **E**cce ego uobiscum sum usq; ad consummationem seculi. **A**ccipe tertio q̄ sponsus ecclesie **J**esus dum comisit eam petro custodiendam illum maiori quo ad hoc insigniuit puilegio et autoritate q̄ iustu **J**oseph aut **J**ohanne euangelista dum eis in custodie cura ppriam commisit matrem. **A**ccipe quarto q̄ sponsus ecclesie sibi dedit omnia in manus uirtute dilectionis illius qua maiorem nullus habet/que est vt animam suam p eadem posuerit/quod etia (put arguit a plus) si seipm tradidit no omnia simul inferiora donauit. **P**auent igitur et cotremiscant qui sponsam hanc vel contempuit vel odio vel opprobrio uerbis aut operibus habuerint qui plenitudini p̄tatis sue non erubuerunt detrudere qm ira uirt sui no p̄cet in die vindicte/zelotes ego sum dicit dñs exercituum. **C**eteru dñ alteram formas q̄dem o studiositas q̄lis sit bitudo sponse huius ad sponsum suum et eius uicariu. **T**rado tibi pmo q̄ ob honore spon si debet eccia synodaliter aut no synodalit cōgregata tractare summū pontificē reuerent et honorifice cum omni beniuolētia si landabiliter imo et si tolerabiliter ip̄e pontifex tractat eam/dico tolerabiliter quonia in multis offendimus oēs et p̄usq; abijciatur/expectanda est iudicialis snia diuorij quēadmodū in ep̄is inferioribus hacten<sup>9</sup> obseruauit p̄cedentium patrum discretio. **T**rado p̄ter q̄ ob reuerentiā spon si d̄z ecclesia vicariū et custodem sibi datū noiare patrem/et ip̄m uelut dominum et caput suum/honoribus et obsequijs p se et filios suos sedulo p̄uenire. similiter et ecclesiaz romanam peculiari quodam consortio sibi iunctam/ueq; talem patrem conuenit de

tractionibus vel iniurijs exponere sed opere quo ad licentiam turpitudinem eius. **S**umatur exemplum in beata virgine que Joseph appellabat dominum suum venerans et proponens in loquendo eum sibi. Ecce ait pater tuus et ego dolentes querebam te etc. **T**rado nihilominus tertio quod si vicarius huiusmodi frigidus fuerit aut maleficiatus a deo quod ad generationem filiorum spiritualem sit inhabilis, talis existimari non debet idoneus ecclesie sponsus aut sponsi vicarius. Est autem generatio huiusmodi semen sanctum verbum dei seu fidei in varia traditio filiorum huius seculi. **T**rado rursus quod ecclesia si fiat vicarius sponsi sui fornicator aut adulter ducens viciniam et repudiatam et sordidam et meretricem contra iustitiam legis in leuitico si se uere tractauerit ecclesiam. **S**i spoliauerit eam vestitu suo per dilapidationem, si abuti voluerit per symoniam, si suffocauerit fetus suos intra vel extra uterum, per exempli perniciem si peremerit gladio mortis se scandaloze quod doctrine vel operis pestiferi vel nocte dissimulationis in correptione viciorum et heresum, tali debet dari libellus repudii presertim si vicium suis incorrigibilitatem addiderit, ne retentio sit in dedecus et contumeliam sponsi sui et in perniciem filiorum, et ne videatur sue nutritrix malicie. **Q**uerebas vterius quarto principali tero studiositas qualiter et quomodo utiliter deus carnale coniugium voluit spiritualis signum esse, ego paucis expediam. Nulla in primis videtur anime deuote consideratio suauior aliorum atque benignior, quam si pura cordis simplicitate et humilitate meditetur se sponsam christi, quoniam sicut in humanis affectibus amorosis, precellit dilectio sponse corporalis ad sponsum et e contra reciprocum super amorem patris et matris, sic non potuit amor mutuum anime ad deum et dei ad animam teneriori ut ita dicam, feruentiori et intimiori nomine vel exemplo tradi quam sponsi et sponse, hinc est illud epithalamium de canticis canticorum quod pro contemplatiuis et in anagogicos raptis excessus, Salomone tunc amabilis domini composuit, put sanctissimorum doctorum sinceritas exposuit. **P**orro nulla videtur ex aduerso periculosa meditatio quam si presumat anima fedis adhuc cogitationum desiderio quod fatalissima visibus oppleta sordida quod debere licenter as

surgere ut se recogitet sponsam christi. **I**ntercurrunt enim protinus nuptiarum carnalium turpes imagines que desideria pariunt turpiora. **R**ecogitet potius anima talis. **Q**uia deus vltionum dominus est terribilis in consilio super filios hominum. **D**iscat ad eum quis nouit potestatem ire tue et pre timore tuo iram tuam dinumerare. **S**i milia denique proponat sibi timoris incus, sua. **T**unc anima si magis inserim profecerit vocet et habeat christum ut patrem, ecclesiam ut matrem clamans in spiritu sancto Abba pater, denique tandem veniet ad oscula et amplexus sponsi. **T**radit Hieronimus morem apud hebreos hunc haberi quod audiendi cantica canticorum nullus admittatur minor annis, xxx. ne spiritualibus abutens carnalibus in carnalem ea verrat lasciuia. **A**d desecro coniugium. **A**de si non peccasset illud non fuisse sacramentum christi et ecclesie, sed bene dei ac rationalis creature ab eodem gratificet desponsare. **T**ene postremo virginiale coniugium Joseph et Mariæ licet consummatum non fuerit carnali mixtione, fuit tamen verum sacramentum christi et ecclesie. **T**um quod fuit in hoc coniugio cum virginitate materitas vera, et plis secunditas, quemadmodum est in ecclesia, non sic in consecratore virginum ubi non est secunditas nec in consummatione nuptiarum carnalium ubi desinit virginitas, fuit in super ratione proliis vera conformitas nature diuine cum humana. **E**t hic multa super hoc virginale sacratissimum quod coniugio salubriter et deuote meditata suppetunt purgatis aiabus in fide et moribus que pretereo, inquit allegoria linquens ea anagogie forori diuinitissime. **R**ursus ad aliud quod inquiris o studiositas, quo pacto materialis ecclesia spiritalis significet. **R**atio patet facilis ex institutione consecrationis et dedicationis sue. **U**nde picipuum redditur quis et quibus honoris quibus reuerentie cultus materiali debetur ecclesie contra begardorum errorem, contra superbiam illorum quos alloquitur apostolus dicens, an ecclesiam dei contempnitis contra dissolutiones indecoras seruientium deo cum garulationibus cum ineptissimis vanitatibus et insanis falsis. **D**enique non sine causa christi eiecisse legitur vendentes et ementes de templo, grauitate in tonas illud propheticum. **D**omus mea domus orationis vocabitur, vos autem fecistis eam speluncam latronum, faciunt et nunc o saluter christe

## De nuptiis

Domus tuam stabulum porcorum grunientium vel canum latrantium vel ridicularum simearum non cogitantes animo quod exclaimauerit Jacob post visionem scale misti / ce in qua erant angeli ascendentes et descendentes / quod terribilis est locus iste. vere non est hic alius nisi domus dei et porta celi. **H**ic apertissime sacrum conuiuium nuptiarum christi et ecclesie celebratur et sumitur. **H**ic efficaciores sunt ceteris partibus orationes quae in loco vel puato vel pphano hoc pulcre post dedicationem templi saionis / deprecatione sua flexis genibus et manibus eleuatis dum laudaret deum et populo benediceret dedit intelligi. **S**imiliter in ornatu vario templi in ordine ministro rum. in cultu multiplici ceremoniarum debet accipi. in quibus singulis tot sunt misteria quot verba signa vel opera. **V**eniamus ad illud quod ultimo questum est. **Q**uibus modis et locis sacre scripture figuratur he nuptie christi et ecclesie. **A**nimaduerte triplex coniugium quale tradit foroz litera in tribus patriarchis. in Abraam. in Isaac. et in Jacob. **A**ttende conformiter mystice quoniam nubit deus humanitati in incarnatione. nubit anime singulari in fide et deuotione. nubit ecclesie vniuersali in perfecta carismatum omni dotatione et in elargitione bonorum tam vie quam patrie. **A**n delicta sit vna sponsa. sunt tamen sexaginta regine et xxx. concubine et adolescentularum non est numerus. **F**iguratur hec triplex coniunctio nuptialis in matrimonijs vt p diximus trium patriarcharum Abraham Isaac et Jacob. **V**is scire quomodo **L**ete coniunctus est Abraam cum Sara que sui nominis interpretatione sonat idem quod da carbo / puto quod non extinctus carbo / sed ignitus. ignis vero dum incorporatur carbo ni fit velut vnum ex ambobus / quonia carbo suscipit actiones ignis factus ardens et lucidus. **O**ro vide si non fuerit tale aliquid in humana natura dum vnica suppositodi uino facta est sicut ignitus carbo ardens per caritatem. lucens per honestatem. **F**acta quae est idiomatum comunicatio / virtute cuius homo dicitur creasse celos. et deus portasse dolores nostros. **I**ntende preterea quoniam niam habuit Abraam de Sara filium vnicum. cui nomen Isaac quod interpretatur dicitur risus vel gaudium in quo tota spes hereditatis erat reposita. **N**os vero nun /

quid non et matrimonio dei cum humana natura / risum suscepimus et gaudium reparationis nostre spem hereditatis perpetue. **F**alloz si non hoc gaudium nunciauerit angelus in die natiuitatis sponsi dum ait pastoribus. **E**uangeliso vobis gaudium magnum quod erit omni populo. **S**ed neque defuerunt encens neque donaria nuptiarum dum nunciata est gloria in excelsis deo. et in terra pacem hominibus bone voluntatis. **D**um in misterio floruisse perhibentur vinee engadi / cum ceteris miraculis. **L**eterum pro secundis nuptiis christi cum ecclesia. subiungamus figuram matrimonij Isaac cum Rebecca. cuius nominis interpretatio est / multum accipit. **E**t que sponsa / queso maius aliquid accepit a sponso quam a christo suscepit ecclesia. **P**otuerat hic dotes seu dotationes sue numerari super naturales. naturales spirituales et tempora / les. de quibus supra notauimus. **Q**uid quod fuerunt ex hoc matrimonio duo filij varie sortis et indolis. **J**acob bonus et simplex. **E**sau malus feror et discolor. de quibus a deo dicitur **J**acob dilexi / **E**sau autem odio habui. **P**er istos vero fratres quid aliud datur intelligi quam in ecclesia que est congregatio fidelium. diuersa generatio filiorum quorum sunt aliqui solo nomine christiani. alij re simul et nomine. **H**ali subinde persequuntur bonos sicut **J**acob et ab **E**sau multa perpressus est. **V**ix est itaque **J**acob in ecclesia quem non exerceat **E**sau malicia. **D**enique christi desponsationem cum anima singulari figurant nuptie **J**acob cum duabus sororibus **L**ya et **R**achel. **L**ya acriue vite. **R**achel contemplatiue typi gerit in anima deuota. quarum filios si nuere rare et ad figuram traducere studeremus. recensendus esset libellus ille **R**ichardi pulcerimus de duodecim patriarchis ad quem remittimus. **A**dde quod ad predicta **H**iesus totus desiderabilis tribus animam sciam appellat nominibus in canticis / sororem filiam sponsam. **S**ororem propter coniunctionem sui cum humana natura. **F**iliam propter coniunctionem sui cum ecclesia que mater est **S**ponsam propter coniunctionem sui per gratiam aut gloriam cum ipamet anima sancta. **C**onsidera tandem et inuenies nuptias omnes istas factas esse in chana galilee. **H**inc **Y**saia **Z**elus domini exercituum faciet has vices nuptias / **E**t hoc in galilea quam transmigratioe su

gnificat vide q̄ mirabilis q̄ multiplex trās  
migratio. dum diues fit egenus/eternus tē  
poralis/deus passibilis in p̄mo matrimo  
nio. dum igitur sc̄do dimisit ecclesia suos er  
rores/sua ydola/culturas deoz/cerimoni  
as iudeoz/dum in tertio fit anima de me  
retice sponsa xpi/sit vxor regis summi q̄ p̄  
us erat scortum vel mūdi vel carnis vel di  
aboli. **S**tudiositas his auditis gratias  
agens verita ē allegoriam vltra fatigare q̄  
mōlibet aut respo nsis que idcirco fines lo  
quendi fecit in imp̄catione p̄cipitatis ha  
bende cū his nuptijs xpi et eccie nūc et in se  
cula seculoz. **D**ibi vero ad meipm reuert  
enti zelus domus dei nō defuit qui moni  
tionibz sobrietatis obediens cōsenserat si  
lentio p̄teriri tunc declaratiōem duplicis ap  
posite cōsiderationis de vino sacre sapien  
tie. Erat eni zelus sc̄dam scientiam p̄terea  
fugiebat et multiloquij tedium / et amozere  
dargutionis odiū p̄stolans cōmodius lo  
cum alterum ips et acū. **E**xstimulauit me  
nihilominus postmodū crebro quidem et  
multum sibi vocem dari. que si negare pe  
tebat omnia scriptis inferi/inducebat seruu  
fabulose mīde qui domini vidēs asinas  
aures quia prodere palam rimuit submur  
murauit et infodit terre. vnde serunfarun  
dines exorte viciū mīde subfūlātes. **S**ua  
debebat zelus in p̄posito saltem ita fieri pro  
nūcians/neqz scientiam sibi que tempa p̄  
sonas et loca circūspicit/neqz compassiōis  
caritatem deesse. **R**ecte quidem quoniam  
hic demum zelus est laudabilis/ qui mala  
quelibet auferre vult q̄ videt in domo dei  
**S**ed si tollere nequit tolerat et gemit o  
lerat fm scientiam/gemit p̄ cōpassiōē. **E**st  
itaqz scientia sine zelo languēs. **E**st et zelus  
sine scientia p̄cipitans. **E**st et vtrūqz si deēt  
compassiō nimis amaricans et inducēs nō  
tam correctiōem viciū q̄ irritatiōem odij/ze  
lus igitur ad vim irascibilem/discretio ad  
rationales. compassiō ad concupiscibilem  
mouendas vno mutuo qz cōsensu spectāt  
vt ordinatus in se sit totus homo potens  
p̄zelus sapiens p̄ discretionem beniuolus  
p̄ compassiōem assecutus in hoc appria  
ta beatissime trinitatis/que sunt potentie/  
vigor/sapientie fulgor/beniulencie dul  
cor. in quibz fundant apud opationes lau  
dabiles modus species et ordo. **I**tem men  
sura numerus et pondus. **R**ursum vnitas  
veritas et bonitas/referēdo singula singu

lis appropriatis beatissime trinitati et q̄ om  
nia efficienter p̄ quas omnia exemplariter  
in qua omnia finaliter existunt. sicut ē om  
nibus causa essendi/ratio discernendi/et or  
do viuendi. **E**t quando zelus apud me cō  
scium se fatebatur habere sibi socias scient  
tiam atqz compositionem p̄cipue que nihil  
p̄ iniuriam. nihil in iram. scandalum. lūo  
rem. odium vel rancorem cuiusuis persone  
dicere vellet aut scribere sed ad extirpatiōz  
errozū et emendatiōē errantiū mozē ei ge  
rere disposui scriptis inserens que circa du  
plicis p̄dicte cōsiderationis p̄ractiōem de  
negligentia vini sacre scripture salubri mo  
nitione videntur annotanda.

**R**at igitur sc̄da p̄sideratio q̄ in  
nuptijs crescentis ecclesie etc. **F**eruo  
itacqz deuotionis qui  
principes et alios dotātes eccle  
siam mouit vnde queso genitus fuit si nō  
ex p̄cepto caloze vini spūalis sacre scrip  
ture uehementis ad eterna mentes suas terre  
noz amore calcato. **N**ūc autem si viderint  
p̄ncernas vini huius p̄claros et docto  
res labi funditus in inferiora terre neqz vl  
lam de spūalibus sollicitudinem gerere qd  
ni reperāt que dederunt causa cessante con  
ferendi aut q̄ a noua saltem donatiōe tepe  
scant. **E**cce iam vidimus plimos in sa  
cris etiam lris eruditos q̄ vii ihs p̄laroz ir  
ritati/zelantes domum dei non fm scienti  
am/nequa qz timuerūt suggerere p̄ncipibz  
et p̄p̄lis vsqz ad p̄p̄essionē mozē q̄ fas erat  
eis tollere spalia clericoz habitualiter deli  
quentiū. **R**ursum q̄ bona eoz nō erant nisi  
si pure elemosine. **D**is insup nō erant tradi  
ta nisi sub cōditiōe bñ viuēdi et vtendi q̄  
deficiente p̄ibat titulus iuris. neqz q̄cōs re  
liquū clero tali suū erat. **A**dde q̄ nō d̄fuerit  
neqz defunt seculares cupidis auribz et assē  
su talia recipiētes/nihil aut facilius q̄ per  
suadere volētibz spolia clericoz/dū vl aua  
ritia vel odiū vel inuidia vel zelus indiscre  
tus trahit eos. **O**pponūt aliū p̄latz et cle  
ricis paup̄tatem eccie p̄mitine in aplis et di  
scipulis/autenticant e celo missam vocem  
dū a **C**ōstantino dorata est eccia maḡ di  
uino iuxta p̄phiam danielis de regno chris  
ti quā humano cōstituto. **H**odie venenū  
effusū est in eccia dei. **Q**ue oia qd aliud q̄  
spoliādam esse loquūtur ecciam. **V**erū qd  
antiq̄ qd sola lectiōe p̄gnita p̄mōziam p̄  
dicatū ē solēnit aprill̄ is v̄bis q̄ m̄dicitas



## Mendicitatis et proprietatis

erat solum vel p̄cipuum mediū p̄dicatiōis  
verbi dei/ quia spine diuitiarum suffocant  
verbum. Et Paulo añ dum quereret ip̄e p̄  
dicans qui sunt p̄dicantes. R̄ndit p̄fecto  
soli m̄dicantes quoniam paupes inquit  
euangelisantur. Taceo q̄ dixerat antea q̄/  
dam ex mendicantibus p̄latis nos p̄ nob̄  
p̄ncipes habebimus aduersus p̄latis. sup̄  
addidit alius/ ac etiam mulieres/ subintu/  
lit alter minaci vultu nos tale seminabim⁹  
semen in vno die q̄d eradicare p̄ annuz ne  
feceris neq̄ poteris. hec et similia si mihi  
li penduntur a p̄latis secularibus/ sibi defen/  
sores suos seculares rheologos vinum sa/  
cre sapientie ministrantes in puritate. vel  
abijciunt. vel negligunt. vel opprimunt. q̄d  
p̄ntius est q̄ vt p̄ncipes dicant et statuanc  
apud semetip̄os. si mendicitas solum v̄l p̄  
cipuum medium est ad p̄dicatiōem verbi  
dei. cum nihil magis incumbat ecclesie p̄e  
latis q̄ huiusmodi p̄dicatio. p̄pter quam a  
postoli dixerunt nō est nos equum relinq̄  
re verbum dei et ministrare mensis. et pan  
lus ait/ non misit me dominus baptizare.  
sed p̄dicare. quid eligibilis nobis est q̄ vt  
p̄latis reducamus ad mendicitatem sub  
latis tot diuitijs et donationib⁹/ in quibus  
ociosi gloriantur neq̄ superbiunt supra re  
gum et principum potestatem. Nihil o/  
minus hec et similia cum p̄dicantur dota/  
tionis ecclesie subuersiua fit applausus. si/  
gnificatur vt occurrat s̄mo. dum vero p̄ fa/  
uore debito p̄latorum. p̄ libertatibus eoz  
p̄ fidei quā tueri p̄fessi sunt vsq̄ ad mortez  
defensione p̄dicatio fit. morositate. inq̄  
ctantur submurmurant. et ablatum mul/  
tiantur sinem vigent. Attendant pastorali  
solicitudine. ne per impunitatem talium cre  
scat in ecclesiastica hierarchia deordinatio  
horror atq̄ confusio. Unde si mendicitas  
post apostolos et sanctos doctores non iter  
subintroduca. ministraret hodie solayinū  
p̄dicatiōis p̄ populos in ecclesie nuptijs  
In multis itaq̄ nūc male est fateor ecclesie  
sed in multis deteriora venirent/ quemad/  
modū sumi poterit ex dicendis in altera cō  
sideratione patens argumentū. **E**cce ve  
ro dum talia maditatio cordis mei secū re  
uolueret. cōspicere visa est hinc mendicita  
tem religiosoz. hinc p̄prietatem p̄latoz q̄/  
rum vira q̄ p̄dicabat laudes suas. alterius  
altera statim p̄ferre se cōtendens. **P**roco  
cupauit mendicitas et quis dubitauerit/ in

quit/ me p̄ferendam esse p̄prietati vel app̄  
prietati temporalium. que volens esse p̄e  
tra abij iuxta consilium christi. et vendidi  
omnia que habui et dedi paup̄ibus. vt nu  
da sequerer expedite nuduz christum. **P**re  
cello quidem in multis. sed quinq̄ progat  
tinas cūerasse suffecerit. **D**ens nonne  
mihi liberior est ad cōtemplationem quo  
niam egena sum. nō potens epulari quoti  
die laute et splendide. p̄pterea neq̄ cibo ne  
q̄ vino granior in crapula et ebrietate. neq̄  
sommiculosa iaceo somno vino q̄ sepulta  
**S**um in sup̄ aprior ad p̄dicatiōem quo  
niam doceo nedū verb̄ studiosissime bau  
stis et intimo fonte sacre scripture. et arati/  
ciosissime cōpositis in allegationib⁹ in ri/  
gmis in rōnationib⁹ miscēdo seculares au  
tores poetas et rhetores. **S**ed exemplo p̄  
prio quod efficacissime doctrine genus est  
predico contemnendas esse seculi diuitias  
pompas honores atq̄ delicias. sequēs cri  
stum qui p̄us cepit facere/ post docere. **Q**  
uid tertio q̄ elongatior sum ab adulari  
one q̄ nō tempale lucrum. nō fauorem di  
uitum. nō applausum pp̄loz. sed sp̄ialem  
dumtaxat aiarum salutem equiro. q̄d enī  
mihi est sup̄ terram. **Q**uid p̄terea quar  
to q̄ a formidine resistentium verbo dei li  
berata sum. dum ab eis maior effici nō am  
bio sed refugio. quereis in nuptijs. ecclesie  
locū nouissimū nolēs p̄mos recubitus i ce  
nis. nec salutarides in foro. nec vocari ab  
hoibus rabi neq̄ p̄mos cathedras in sina  
gogis/ scuta/ mūdus vniuersus aduersuz  
me ad quā me poterit forte viliorē dei  
ijcere q̄ mēdica queram panem meum.  
**A**ostat deniq̄ me liberatam esse ab omni  
solicitudine. **T**ur enī de crastino cogitares  
que habens alimenta vnde cūq̄ queres et  
quibus tegar etiam vilissimis refectis. q̄  
saccis cōtenta dego. cōsiderans auer celi q̄  
neq̄ laborant. neq̄ nent. neq̄ cōgregat in  
horrea et pater celestis pascit eas. **P**ro  
prietas ex aduerso contendebat/ primo iux  
ta sniam **A**resto. argumētis policia socratis  
et platonis q̄ erat expedientior ap̄d ho  
mines p̄supposito peccato secus in statu  
gle **S**ecus in originali statu iusticie vbi  
fuisent oīa cōia. vbi nullus a p̄prietate di  
xisset hoc meū est. hoc est p̄o tuū q̄ m̄yicū  
q̄ fuisent omnia subiecta sub pedibus ei⁹  
**D**imitat de singulis hominib⁹ fiat v̄ platis  
ecclesie tantū s̄mo/ quib⁹ ego p̄prietas m̄lī

offero fructu spūs p̄sertim q̄ntuplicē i edifi-  
 cationēs s̄bditorū. **D**ñt ex me p̄mo subd-  
 dia spaliū. vnde miā exerceat ap̄d subdi-  
 tos egētes affictos ⁊ debiles pupillos vi-  
 duas neq; sub specie pietatis ⁊ q̄st̄ spolia q̄  
 runt onium neq; lac emungūt vsq; ad san-  
 guinem. q̄d vt exerceat possit sc̄iūs. **T**ho-  
 mas cantuariē studuit vsq; ad mortē pro  
 seruatione reddituū ecclesiasticarū decertare.  
**H**abent ex me plati sc̄do decem ⁊ bo-  
 nestum statum fulgentem ⁊ reuerendū co-  
 ram pplis / qui sicut aiales neq; satis capi-  
 unt celestia neq; virtutes interiores plene  
 cōsiderant / p̄pterea facilliter egenos ⁊ p̄no-  
 sos homines p̄cipue si oppor̄tune ⁊ ipor̄tu-  
 ne questuati fuerint vertunt in opprobriū  
 vel cōtemptum / maxime dum non assunt  
 eis opationes heroyce ⁊ miraculose. quem  
 admodū fuit in sanctis aplis ⁊ plimis suc-  
 cessor. alioquin si quis ornatum exteriorē  
 splendidum culpat in plaris / tollat ex con-  
 sequenti p̄ciosissimos ⁊ p̄clarissimos quos  
 liberitus ⁊ ornatus ab eccia que incedit si-  
 cut regina in tunicis casulis cappis ⁊ ceteris  
 vestimentis deauratis circūdata varieta-  
 te. **A**dde tertio q̄ tyrannis in curia formi-  
 dinem ego p̄petas. dum attendunt me pa-  
 raram ⁊ potentem ⁊ talem esse que sufficiat  
 eis resistere. **I**n subditis p̄pterea disculos  
 et insolentes ego disciplinatas punatiōes  
 potens exerceo / ne sua contra p̄boꝝ vitam  
 tam quietam p̄ualeat effrenis iniquitas  
 et vt regēis conseruetur auctoritas. **P**o-  
 stremo sollicitudinem anxiam ⁊ quando /  
 q̄ fraudium sectaricem ego p̄ptetas a pre-  
 latis et domesticis suis excludo. distribuēs  
 vnicuiq; put opus est / ne vel rapere vel co-  
 gitare supra modū. de crastino compellat  
 eos egestas cui parum esse fidei dicit satiri-  
 cus et lex. hec est ecclesie p̄mitiue institutio  
 becaurea mediocritas / quā Salomon op-  
 tando descripsit. Diuitias inquit ⁊ pauper-  
 tatem ne dederis mihi / sed tantum victui  
 meo tribue necessaria / pusilli animi est dicē  
 Seneca non posse pati diuitias et indice /  
 re sibi odiū auri vel argenti / refrenetur cu-  
 piditas. et sufficit. **P**arabat ad hec men-  
 dicitas contentiosa voce responsionem ad-  
 ūcere p̄ponens se talem esse cui mediocri-  
 tas amica est. quoniam nihil habens ipsa  
 inre p̄ptetario / possidet omnia caritatis ⁊  
 sufficientie titulo / querit enim primum re-  
 gnum dei ⁊ iusticiam eius / omnia idcirco  
 apponuntur ei / nihil insuper se timere de-

sendit / nimirum quia nihil pdere habet. in-  
 cultans illud satirici. **L**aniabit vacuus co-  
 ram latrone viator. **C**oncludit p̄ptetatem  
 esse tumidam / elatam / pomposam / inacti-  
 cem sui. desideriosam. cecam. insciam ⁊ hebe-  
 tem. que quia tangit picem diuitiarum in-  
 quinatur ab ea. ⁊ spinarum aculeis cruen-  
 tata suffocatur. neq; pascit quia mercenna-  
 ria est oues p̄ptetas pabulo doctrine / s̄ emū  
 git vsq; ad sanguinem. et excoziat vsq; ad i-  
 teriora ossium ⁊ discrimen vite. **C**eterū  
 has impatienter ferens mendicitatis con-  
 tumelias ipa p̄ptetas dici non potest qua-  
 lia quanta q̄ reddere verba parabat. **V**o-  
 cans eam in p̄mis apostatam a lege quali-  
 bet nature scripture et gratie. nec deorat al-  
 legationum multiplicatio. **S**eductricem  
 insuper arguebat eam / fallacem girovagā  
 que penetrat sub obtentu / ne dum prolixe  
 orationis / put loquitur apostolus. s̄ con-  
 fessionis domos captiuas ducens mulier-  
 culas oneratas pctis / que rursus nomē hu-  
 mile paupertatis facit instrumentum sibi  
 et medium sub velamine p̄uilegioꝝ ad om-  
 nes diuitias. delicias. pompas. cum s̄ mo-  
 ocio sine labore plus ceteris hominib; asse-  
 quenda. **P**ergebat ultra p̄ptetas indu-  
 cere testes autenticos p̄ se vitalium au-  
 gustinum. de opere monachorum librum  
 de sancto amore / p̄positiones domini Ar-  
 macani cum similibus multis. **Q**ue demū  
 sectas habens inter se p̄ diuersitate habitu-  
 um et doctrinarum. coniungitur ad impu-  
 gnationem ceteroꝝ secularium ⁊ regulari-  
 um prelatorū et doctoꝝ. **T**um exhorui  
 fateor in ipa meditatione mea quando ta-  
 lem suboriri contentiosam hostilitatem p̄  
 p̄ptetas et mendicitatis animaduerti qui  
 prius in audiendis laudibus viriusq; se-  
 dulus delectabar. **E**xclamo proripus. abis-  
 te precor hinc / neq; iurgis istis me fatigas  
 ueritis. **I**taq; non nostrum inter vos tan-  
 tas componere lites. **I**te potius ad experi-  
 entiam / hec siquidem mentiri nescit de quis  
 bus nonit. nouit autem omnia ⁊ mentien-  
 tes non paritur non redargui / hec ideo te /  
 stis idonea hec index incorruptissima que  
 si querebam hanc susceperit / suggerat ⁊ in-  
 sinu et sacro sancto generali concilio. **Q**uid  
 sentiendum insuper allegas / vrim  
 q̄ quid demum faciendum. **E**tenī si men-  
 dicitas probare voluerit testimonijs ope-  
 rum dilucidis q̄ ad illa p̄caꝝ proposita sic  
 efficac; mediatrix ipa pro: sus suscipienda

## Mendicitatis et proprietatis

fouenda q̄s iudicabitur. Similiter et pro-  
prietas laudabitur et in platis/si tales i eis  
quales pponit effectus operetur. Verū p̄da/  
redictū est a quodam republica vel eccia/  
stici non regitur p̄ si. sed nec solo dictamie  
speculatiue vel imaginariē rōnis guberna-  
tur/executione requiritur in practicatione o-  
peris q̄ntum res humane p̄ iocis tempibuf  
et p̄sonis paciūtur. Demiq̄s est inuenire sta-  
tum ino nec homines viuicū nisi rarissime  
in quo granis virtutū mixte nō sunt ples  
numero palee defectuū. Nam et cūz tritico  
crescūt zizania/qualia tolerare cōuenit/vel  
sic eradicare ne sil' euellatur et triticū. Silr  
vinū deuotionis secū fert acinos et feces q̄  
rundam defectuū humane corruptiōis. E-  
nitā status quilibet esse talis qualem vult  
se estimari. atq̄ respectu finis sue cōstituti-  
onis cetera conet moderari. Sic mendici-  
tas v̄p̄tendit/ad cōtemplatiōem liberior/  
sit ad p̄dicatiōem vtilē aptior/sit ab adula-  
tione longior/sit a formidine et ambitione  
remotior/sit ab omni tempaliū sollicitudi-  
ne quietior. Proprietates vero sicut gloriaf  
hospitalitatem exerceat. decetem et venerā  
dū absq̄ fastu supfluo statu teneat/formi-  
dinem tyrannis incutiāt subditos insolens  
tes coerceat/sollicitudinem noxiam et an-  
xiam p̄cul a se suis q̄s familiaribz abijciat.  
Deminerit tandem vtraq̄ iuxta comici se-  
tentiam/quoniam hec omnia in mēdicita-  
te et p̄prietate talia sunt qualis est animus  
vrentis. hoc cernere est in vino bono sapie-  
salutaris. Cuius odor: sapor et vsus sit alijs  
in egritudinem et mortem. alijs autē pficit  
ad sanitatem et vitam p̄petuā. Cōsumma-  
ta est dictis istis secūda cōsideratio/sit trā-  
situs in tertiam et postremam.

**I**n nuptiis ec-  
clesie nunq̄s deesse poterit zc.  
Primā huius cōsideratiōis p̄tē  
affirmat xp̄pus sacerdos in eternuz/cui lex  
si deficeret sacerdotiū non subsistere conse-  
quēs esset/sicut ecōuerso dicit apls q̄ trās-  
lato sacerdotio necesse est vt legis transla-  
tio fiat. Altera vero p̄s cōsideratiōis vti-  
nam falsa esset sed verissima eē nimis expi-  
ri datū est. alioquī nunq̄s. tot errores tot in-  
fanas falsas/tot hereses menstruofissimas  
cōfisas fuisse etiam vsq̄ ad adulteratiōē. p̄  
mox p̄ncipioz moralium que sunt de p̄mis  
imp̄sionibz et inscriptiōibz nature/ sensisse

mn̄s in hoc cōcilio/in cuius gremio per a-  
liquos fouentur nutritur multiplicantur  
et augentur sicut infra mirabim̄. Sūt q̄/  
bus vinū sacre sapientie et odor eius vrent  
in abominatiōem quoz ista vox est. Quid  
ad nos fmo de fide satis est q̄ xp̄iani sum̄  
credimus vt pentes nostri in simplicitate  
bona/hoc sufficit et satis ē q̄ scrutator ma-  
iestatis opprimeat a gloria nec opus est al-  
tiora se queret. Dicitur hec nedum a sim-  
plicitibz et idionis. sed a magnis platis. q̄bus  
ex officio competit patos semp esse debere  
ad satisfactiōem omi poscēt rōem de ea q̄  
in eis ē fide. Vxor alioz est dum p̄pinari q̄  
ritur vel depurari vinum sacre fidei. queri-  
mus pacem. querimus vnionem et ecce tur-  
batio. cōturbat enim vinum istud plimos  
diuisiones sectas odia dissensiones indu-  
cit per vniuersum corpus huius sacri con-  
cilij. Dissimulatio vel dilatio nōne salubri-  
or: nōne discretior existeret. Sunt alij nec  
facile dixerim si deteriores poribz/scioq̄ in-  
saniores. Bibunt illi quidem vinum sacre  
sacripture sed quia corruptis moribz q̄si fe-  
brilibz toridem humoribz infecti sunt de-  
lirant ap̄rissime et in ip̄is vt autē ianuis p̄n-  
cipioz cespitant impigūt palpāt et corru-  
unt incurrentes illaz euangelice prophete  
maledictiōem si ad allegoriam traducta sit  
Verū bi quoz p̄ vino nescierūt et p̄ ebrie-  
tate errauerunt/sacerdos et p̄pha nescierūt  
p̄ ebrietate absorpti sunt a vino. errauerūt  
in ebrietate/nescierunt videntem. ignora-  
uerunt iudicium. Sequitur omnis eē mē-  
se replete sunt vomitu sordiumq̄ ita vt eēt  
locus vltra. Dic vomit et hec sordes q̄d ap-  
tius q̄ hereses ex indigestione vini sane fi-  
dei p̄deuntes significant. quibz mensa sa-  
cre sacripture reddi abominabilis et hinc  
videtur impleta de talibz imp̄catio p̄beti-  
ca fiat mēsa coz/mēsa sacre sacripture/in la-  
queum et in retributiones et i scandalū. ob-  
scurentur oculi coz. ne videant. Et iterum  
psalmus alter. Turbati sunt et moni sunt si-  
cut ebrius. et omnis sapiētia coz deuorata  
est. Rursus in Jeremia Summe calicem vi-  
ni furoris huius. quia scz malos furere fa-  
cit q̄d paruit in iudeis inuidis et auaris fu-  
rentibz ad doctrinam xp̄i. Sequitur et p̄/  
pinabis de illo cunctis gentibz ad q̄s mit-  
tam te et bibent et turbabuntur et insaniēt  
a facie gladij quem ego mittam inter eos.  
Sequitur bibite et inebriamini et vomite

et cadite et nolite consurgere a facie gladii quem ego mittam inter vos. Per gladium hunc verbum dei sicut per unum doctrina fidei mystice designatur. Exempla heu maledictionis huius nimis apparent apud non nullos in nuptiis etiam huius concilii positos. Cuius hanc unam vel maximam accipe quod ad examinationem pestiferarum doctrinarum multipliciter euomitari nequaquam datum est theologis ac iurisperitis sepe a libere convenire prohiberi questum est hoc potius visus et exemplo nimium scandalosus ve demeritis veritatem in mendacio de qua Jeremias vero mendatio operatus est stilus scribarum mendax dum in calice prophano sit vini theologiae pinnatio. **¶** Duo circa ponatur hic una ex petitionibus compositis ut ex assertionem fieri examinationem per singulas nationes propter causas. **¶** Primo quod tandem sic oportet examinationem huius doctrine fieri si vera sit et sana ut dogmatizet per opinionem etiam populo quod clero et an sit in foro conscientie salubriter consulenda et fiat hoc in concilio per singulas nationes et sacrum collegium pulchre ferat in consensione sua. **¶** Rursus secundo quod materia talis est de qua possunt iudicare ne dum theologo sed canonice et legitime boni morales imo et generaliter omnes habentes sanum et integrum iudicium rationis concernunt enim precepta moralia que sunt prima principia naturaliter inserta cordibus hominum licet etiam sint divina lege repetita et iusta propter malicie nubem que scripturam hanc obtenebravit obscurat in cordibus malignorum. **¶** Subinde quod constat quod assidue scandala multiplicantur occasione dilationis que fit et facta est ita per annum cum dimidio et ultra in hoc sacro concilio dum non est declaratum quod veritas habeat supra predicta. **¶** Amplius quarto quod talis dilatio cedere videtur in grade dedecus huius sacri concilii dicentibus multis variis modis quod concilium materia istam determinare vel non audeat quod est timiditatis et ignavia vel nescit quod est cecitatis et ignorantie vel non vult quod non est caritatis vel iusticie. **¶** Amplius quod si tanta sollicitudine damnati sunt errores et errantes a principio concilii usque nunc de alijs terris et provinciis ubi multi potentes de illis terris nedum non querebant hoc sed totis studiis per litteras et aliter obsistebant quibus nimis videretur et scandalosum in predictis terris quod errores in regno francie seminati in notoriam seditionem et scandalum totius re-

gni in principem incredibilem tam avarum quam corporum non declararent hic vel damna rentur cum hoc requiratur rex francie christi anissimus cum concilio suo toto et clarissima universitas pisicorum cum tanta instantia tam per litteras patentes quam aliunde et cum testimonijs nimis credibilibus super scandalis et seditionibus puenientibus assidue et doctria tali. Additur hic quod principes dicere possent Johem hunc et errores suos fuisse damnosos quod erant contra platos et clerum sed dimittunt istos iohis parvi quod sunt contra principes et seculares licet ad veritatem tangunt ecclesiasticos cum secularibus sicut scribit imperator. **¶** Proinde sexto quod serenissimus rex romano et dum presens erat verbis et ab his litteris attentissime recommendavit eam istam et damnari procuravit istam assertionem. **¶** Quilibet tyrannus etc. In qua virtualiter et sufficienter hec doctrina et assertionem damnata est sicut patet intuitibus et declarabitur manifestius ex inspectione totius propositi principalis Joh. pui. pducte ex parte regis francie coram toto concilio generali cum instantissima petitione examinationis diligentis de eadem facienda. **¶** Septimo quod si forsitan fin aliquorum iudicium hec materia potuisset ab initio dissimulari ad tempus hec dilatio seu dissimulatio non haberet modum locum quod per oportunitatem aliquorum ne durius quod loquatur effectum est ut nedum dogmatizaretur hec doctrina per unum sed magis Joh. parvi iam per plurimos in hoc concilio et alibi quod quaerensum et spaliter per totum regnum francie cum multiplicatone errorum aliorum non minus periculosorum et cum autoritate illorum qui se subscripserunt in modum comitatus seu congregationis ne dicamus monopolij vel conspi rationis sicut in scedula fratrum mendicantium de quattuor ordinibus late patet. **¶** Amplius octavo quod necesse est concludere quod multi sunt heretici vel saltem hereticas in hoc sacro concilio et alibi quoniam multi et una pre dicunt et constantiter affirmant quod hec doctrina est erronea in fide et moribus ac multipliciter scandalosa. alij sunt in oppositum dicentes quod hec doctrina est vera. alij quod est opiabilis. alij quod est pbabilis ad veritatem. alij quod est forsitan vera. alij quod non iudicio fidei reprobanda quod non pertinet ad fidem. **¶** Constat autem quod assertiones iste sic contrarie stare non possunt cum fidei puritate et sine scandalo manifesto totius ecclesie.

## Corrigendos esse errores

Est igitur de necessitate salutis puidendū  
p̄ sacrosanctū cōciliū. Rursus cōtinuādo  
q̄ si fieret vt aliq̄ grunt dilatio ad futurū  
pontificē vel cōciliū/esset grauis nota hu/  
ius sacri cōciliū/q̄ diceret sicut p̄actū ē q̄  
materiam hanc terminare vel nō auderet/  
vel nesciret vel nō veller/ergo et futurus sū  
mus pontifex rōnabilius posset excusatio  
nem prendere regerendo culpam sup̄ pla/  
tos de hoc cōcilio/q̄ vel timuerūt vel nesci  
uerūt vel noluerunt ponere terminum tali  
cause. Et cōstat q̄ nō habebit plures cleri/  
cos vnus papa q̄ habeat hoc cōciliū/nec  
maiorē audaciā. **A**ddo decimo q̄ a  
necesse est dicere q̄ rex francie vniuersitas  
p̄ficiē. z pene totus clerus francie decipiū  
tur circa hanc materiam/quā tāto studio p̄  
sequūtur vt damnet. aut ex altera pte deci/  
piunt illi q̄ ad oppositū tendūt querentē  
absolui z iustificari in hac cā/potest autē  
p̄s cōciliū finem apponere/declarādo ve  
ritatem cui omnes et singuli dicunt se pa/  
ratos obedire/et ita cessabit ois discordia.  
**S**ubiūgatur vnde decimo q̄ iam videtur  
modus debitus tractādi/debet em̄ cā fidei  
tractari simpliciter z de plano sine strepitu  
z figura iudicij. Et q̄ p̄s an̄ oia fiat inq̄si  
tio et determinatio de ip̄a veritate fidei et  
suoliterē q̄ d̄ iterē p̄sali c̄ cū q̄ d̄ insu/  
per audiri libere quilibet in denūciatione  
sine hoc q̄ q̄ratur inuolui p̄ lites. debet p̄e  
rea examinatio fieri nō in abscondito vel p̄  
scedulas nec p̄ cōspiraciones sed in publi/  
co coram p̄s vt habeāt ad inuicē colla/  
tionem z examen diligens frequens z libe  
rum/nec debent vota publicari saltē extra  
cōciliū maxime cū signo notarioz autenti  
co p̄s factū taliter exiterit. Demū null⁹  
p̄tus p̄sertim theologus/p̄r aut debet in  
tali materia fidei tāq̄ suspectus repelli q̄n  
interit examini z iudicio/nisi forsā alle/  
getur z p̄betur cōtra eum q̄ est in fide meri/  
to suspectus vel infectus. Vnū vero factū  
fuerit oppositū oim̄ p̄dictoz in p̄cessu hu/  
ius cāe iam notoriū ē et pateret ex p̄cessu q̄  
et p̄positū est interesse p̄sonale z denūciato  
res quesiti fuerūt inuolui z facte sunt inuo  
lutiones p̄cessuū non sine grauib⁹ exp̄sis  
Et reuerendissimus in x̄po p̄f̄ d̄ns cardinal  
cameracē. summus inter suos theologus  
nō in fide p̄ d̄i grām suspect⁹ cōmissari⁹ p̄  
hoc sacrum cōciliū repulsus est. Et magi/  
stri in theologia nullū inter se potuerūt ex

amen facere/deliberaciones quoq̄ secreta  
prius in sacco posite/sunt p̄s q̄ eciaient  
publicate p̄ vniuersum regnum francie a  
libi cū signis notarioz vbi nedū fidei s̄ p̄  
sonis imminet grande scandalum et peri/  
culū cum materia hec tangat magnos z po  
tentes. Et apparet satis clare ex mō et for/  
ma cuiuslibet deliberantis que p̄sona sit vt  
que p̄sona deliberātes q̄uis nō in scripta  
sint noia singuloz sed aliquoz et specialit̄  
ter mēdicantiū quattuor ordines exprimi  
mur in scedula suas deliberaciones contiv  
nente. Attento etiam q̄ alique deliberatio  
nes loquūtur iniuriosissime cōtra magnos  
et diuersos z innocētes/ita vt magis sint li  
belli famosi p̄tinus lacerandi q̄ deliberati  
ones recipiende vel p̄mulgende. **D**icat  
postremo et vltimo q̄ p̄ l̄teras serenissimi  
regis romanoz et regis francie ac vniuer/  
sitarū p̄ficiē. z ex notorietate facti p̄stat q̄ se  
tencia annullationis q̄ lata est ad ver⁹ se/  
tentiā ep̄i p̄ficiē. z inquisitoris nullate/  
nus exp̄licando causas annullationis gene  
rauit z generat assidue scandala cōtra fidē.  
z cōtra bonū pacis p̄ vniuersum francie re/  
gnum apud doctos et indoctos/dum ad/  
huc penderet z pendeat p̄ncipalis materia  
fidei coram hoc sacro cōcilio. nec debuisset  
accessoriū terminari p̄s q̄ hoc p̄ncipale.  
**P**reterea necesse est necessitate p̄cepti diu  
ni affirmatiui/et salutis eterne q̄ ad occur  
rendum istis et p̄oribus scandalis hoc sa/  
cro sanctum cōciliū q̄ citius cōmode fieri  
poterit/sicut fieri cōmode cito p̄r/deter  
miner istō p̄ncipale declarando vicz verita  
tem q̄m hoc deciso cetera faciliter vel defē  
dentur vel quiescent atq̄ sedabūtur. Sed  
oportet vt p̄mittitur z instanter p̄nt exa/  
minationem fieri in sacro d̄noz cardinali  
um collegio et p̄ singulas nationes zc.  
**S**ubiūgatur sequens opusculum p̄ cōs  
plemento consideratiōis huius vltimē vbi  
videbit p̄s et sapiens lector quāta neces  
sitas incumbit apud reuerendissimos pa  
tres ac deo amabiles ep̄os cum p̄claris do  
ctoribus et ceteris spectabilibus dominis  
de cōcilio p̄uisionem apponere. Attenda  
do q̄ ad extirpationem heresim p̄cipue ro  
cati collectiq̄ sunt.

Finis.